

A régi polgári városok életöröme igazában a farsangidőn élte a virágját. Az új esztendő ugyanis a legtöbb régi kézműves Céh számára nem a hivatalos Ujesztendő napján kezdődött, hanem azon a farsangidei napon, melyen az illető tekintetes Céh évi céhnapiját tartotta. Ez a nap volt a céhi pátrónusszent napja is, az inasszegődtetések, legényszabadtások, mesteravatások, céhmesterválasztások napja is, egyben a kötelező nagy céhi lakomái is, de a céhbéli nagy táncmulatságé is.

A Cécó

A polgárság nagy bálja volt a „céhi bál.“ A farsangi ünnepsorozatot ősi céhi szokás szerint a céhi Mise vezette be. Ezen — a Céholtár előtt — megjelent a Céh apraja és nagyja. Mise után megvendégelték a céhbéli szegény özvegyeket, árvákat és aggokat és elintézték a céhbéli hivatalos dolgokat, ami azután le is zárta a hivatalos részt és elkezdődött a „Cécó.“ Cécó: Németből lett magyaros szólás, annyit jelent, hogy „die Zöch zahl“, vagyis, hogy a mulatságot a tekintetes Céh fizeti, azaz, hogy a Cécón mindenki vendég. A Céh vendége.

Az egész évben szigorú polgári rend bizony meglazult egy kevéssé a céhnapot követő héten. A mulatságot a Céh lakoma vezette be. Arra nézve, hogy mit evett és ivott meg egy régi tekintetes Céh (a szó legszigorubb értelmében „három nap és három éjjel“ tartó lakomaszorozat), arra nézve *Mária Terézia* tiltó parancsai adnak felvilágosítást. A puritán érzésű királyasszony ugyanis mindössze tizenkétfogásos, szerény céhi ebédet engedélyezett.

Milyen volt a tiltó rendelkezés előtti kevésbé szerény farsangi céh lakoma? Erre nézve a pesti mézáros-céh két megmaradt számadása ad felvilágosítást.

1753-ban az a derék céh elfogyasztott a főzésre-sütésre két öl fát, megevett különböző sültet és egyéb peccsenyék alakjában egy fiatal tulkot, két borjút, hat pulykát, nyolc ludat, rengeteg nyulpecsenyét és csirkét, tengeri fánkot, fontszámra való nádmézot, kávé, fűszert, árpakását, Capri-bogyót és talján sardellát, megivott négy akó sert, négy akó bort.

A táncot ősi szokás szerint a mesterlegények céhi tánca nyitotta meg. Jellegzetes, külön „legénytánc“ volt a régi halász-, pintér-, kovács- és mézároslegényeknek. Nálunk ezekből legtöbbször a balatonvidéki *halász-céhek* verbunkos tánca élt. Nürnbergben máig él a

Büttner tánc, vagyis a pintérlegények és inasok tánca. Ezt az ősi *Franzenkirche* előtti terepen mutatják be.

A legénytáncot a céhház balra feldisített tanácstermében az öregek végignézték. Ezután a közös táncot a legidősebb mester nyitotta meg. Szigorú rangsor szerint egymásután, kor szerint indult táncba a többi mester és legény. „Petrezselymet“ egyetlen mesterkisasszony sem árulhatott, mert a legényeknek elsősorban kenyéradó mestereik lányait volt illendő felkérniük. A tánc rendjéről a főrendező, a legidősebb legény, vagyis az Öreglegény gondoskodott.

A céhi bál annyira családias volt, hogy azon a mesterek kicsi iskolás gyerekei is részt vettek. Mint valami nagy házimulatságon, ott táncolt a céhi család e családij bálján a pöttöm kisfiú a kislánnyal a nagyok között.

Farsangi menetek

A bálát tarka-barka menet előzte meg. A legénység zeneszóval és énekszóval céhi jelenésesen állított be a mesterek házához és ékes köszöntőrigmusokkal invitálta meg a bálba a ház népét.

Ezek a zajos, dévaj céhmenetek bizony sokszor nagy scandalumokkal jártak. A farsangidő rövid, viszont egy-egy régi városban 30–40 céh is volt. Elképzelhetjük, milyen volt egy-egy farsangi céhi utcai Karnevál a régi Pest, Buda, Rózsnyó, Kassa utcáin anno 1639!

Az újonnan megválasztott főcéhmestert is nagyfényű menet kísérte a lakására. Jelképes, allegorikus figurák, a „Négy Évszak“ alakjai, tréfás komédia-figurák táncoltak végig utcahosszat. Ez volt a céhi Karnevál.

Hamburgban máig él a hajólegények karnevális menete: szekéren kis vitorlás hajót húznak végig a városban. Ez egyuttal a *Karneval* szó ősi jelentését is megadja, mert ennek semmi köze az „Isten veled hús!“ (*Caro vale! Carne vale!*) szóláshoz. A szó eredete a *Currus navalis*, franciául *Car-navale*, vagyis a Hajószekér, azaz az „Állam Hajója“, a címeres, jelképes szekér, melyet mindig a céhbéli legények húztak végig farsangidőn a városban.

A céhi bálakat mindig ez a karnevális felvonulás előzte meg. A tánc már a menet alatt, utcahosszat megkezdődött, mint a mai dél-francia farsangi menetekben, például a világhírű nizzai Karnevál menetén, melyet az 1880-as évek óta idegenforgalmi célokból fejlesztettek ki. Ekkor adta ugyanis bérbe a kis *Monaco* fejedelemség uralkodó hercege, *Alberto di Grimaldi* herceg a *Monte Carlo* nevű szegény

kis halászfalu kopár tengerpartját a közismert „Roulette“ banknak. A játékbarlang körüli csodás parkot azóta teremtették meg a sívó tengerparti homok sziklái között. A szomszédos *Nizza* (vagyis a francia *Nice*) halászcéhének farsangi menetét fejlesztették ki aztán idegenesítőül a közismert menetté. Ez is egy céhi bál farsangi menete.

Báli játékok

A céhi bálak családiasságával együtt jártak a tréfás, zálogváltó játékok, a kedves „Gyűrűcsusztatós“, a „Szembekötödsdi“ és a „Hogy tetszik?“ Ezek később átmentek a céhi polgárság házimulatságaiba, a régi *Koszorucska*, vagyis a *Kränzchen* egyszerű, boldog, régi örömeül.

A *Kränzchen*, ez a régimódi házibál a későbbi franciás „Jour fix“ egyenes őse volt. Erkölcös táncos délután volt ez, a mamák, nénik, nagymamák jelenlétében. Fénypontja a nagy, kerek, családi ebédőasztalnál terített uzsonna volt. A későbbi *Jour fix* kicsi asztalait, a „la petite table“-t a régi jó világ nem ismerte.

Csokoládékává, vagyis a „Mescalota“, rengeteg befőtt, hatalmas, aranyárga mazsolás „Kuglhupfn“, vagyis „kuglóf“, zömök és tartalmas torták, pusszedlik (Busserl), azaz „Csóko-cskák“ az elengedhetetlen „Madártej“ volt a régi farsangi polgári házibál egyszerű öröme.

*

A régi Pest legnevezetesebb céhi bálja az 1830-as években a gazdag magyar Csizmadia céh bálja volt. Ezt a mai Kálvin-tér és Ráday-utca — az egykori Soroksári-utca — sarkán máig álló régi házban, az egykori *Két Arany Oroszlány* vendégfogadóban tartották meg.

A lebontásra ítélt 18. századi házban máig ott busul a cégér két kopott, szintelen oroszlánja. Keshedtek, az ember inkább szomorú birkának nézné őket, ha nem tudná, hogy oroszlánok ők, a ház mögötti néhai Oroszlán-utca, a mai Gönczy Pál-utca névadói.

A *Két Arany Oroszlányok* vén cégére alatt a régi céhi bálak muzsikája régen elcsengett a semmibe. A sok régi tánc, a *Langaus*, a *Zweischritt*, vagyis a „Pas-de-deux“, a Polka, a *Mazurka* már csak név és emlék.

Az ősi pesti mézáros céh azonban felújított, éhecs báljait, mióta néhány évvel ezelőtt a hentes céhvel egyesült. A céhi bálon veres, fehér csikos, mézárosnadrágos, fehér ujjasos, fekete bársonysipkás legények állanak dízt az előcsarnokban. A falakat az ősi céhi emerek díszítik. A derék magyar polgári hagyomány újra feléledt. A régi céhi bálak még nem haltak meg egészen.